

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

13.11.2025

с.Старое Дрожжаное

№ 430

«2026-2028 елларга Татарстан Республикасы
Чүпрәле муниципаль районында милли сәясәтне
гамәлгә ашыру» муниципаль программасын
раслау турында

Россия Федерациясе Бюджет кодексының 179 статьясы, Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының 2015 елның 17 ноябрена 453 номерлы «Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы муниципаль программаларын эшләү, гамәлгә ашыру һәм аларның нәтижелелеген бәяләү тәртибен һәм Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районының муниципаль программаларын эшләү һәм гамәлгә ашыру буенча методик тәкъдимнәрне раслау турында»гы карары нигезендә Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитеты **КАРАР БИРӘ:**

1. «2026-2028 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында милли сәясәтне гамәлгә ашыру» муниципаль программасын расларга.

2. Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының 2023 елның 16 февралендә 76 номерлы карары белән расланган «2023-2025 елларга Чүпрәле муниципаль районында милли сәясәтне гамәлгә ашыру» муниципаль программасын үз көчен югалткан дип танырга.

3. Әлеге карар рәсми басылып чыгарга тиеш.

Р.И. Мөхәммәтжанов

Житәкче

Татарстан Республикасы
Чүпрәле муниципаль районы
Башкарма комитетының
2025 елның "13" _____
430 номерлы карары белән
расланган

**«2025 - 2028 елларга Чүпрәле муниципаль районында милли сәясәтне
гамәлгә ашыру» муниципаль программасы**

Программа паспорты

Программаның исеме	«2026 – 2028 елларга Чүпрәле муниципаль районында милли сәясәтне гамәлгә ашыру» программасы (алга таба – Программа)
Программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаның төп эшләүчеләре	Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге
Программаның максаты	Чүпрәле муниципаль районында милли сәясәтне гамәлгә ашыру, Чүпрәле муниципаль районы территориясендә яшәүче халыклар вәкилләренең цивилизацияле үсеше, милләтара һәм конфессияара тынычлыкны һәм татулыкны саклау, гражданлык үзенчәлеген ныгыту.
Программаның бурычлары	1. Чүпрәле муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренең милли-мәдәни үсешенә ярдәм итү һәм граждан тәңгәллеген ныгыту; 2. Муниципаль органнарның Чүпрәле районында дәүләт милли сәясәтне гамәлгә ашыру өлкәсендә граждан җәмгыяте институтлары белән үзара эшчәнлеген камилләштерү; 3. Милләтара һәм конфессияара тынычлык һәм татулык шартлары тудыру һәм аларга ярдәм итү; 4. Чүпрәле муниципаль районында дәүләт милли сәясәтне гамәлгә ашыруны фәнни-мәгариф һәм мәгълүматти тәэмин итү.

Программаны гамэлгә ашыру сроклары	2026 – 2028 еллар
Программаны финанслау күләме һәм чыганаclarы	Программаны финанслау күләме фаразланган һәм ел саен өстәмә керемнәр алу белән көйләнә. 2026 елда – 4380,0 мең сум 2027 елда - 4536,0 мең сум 2028 елда - 4693,0 мең сум Искәрмә: Финанслау күләмнәре фараз характерында һәм Чүпрәле районы бюджеты мөмкинлекләрен исәпкә алып ел саен корректировкакланырга тиеш.
Программаны гамэлгә ашыруның көтелгән ахыргы нәтижеләре (Программаның нәтижеләрен бәяләү күрсәткечләре) һәм аның бюджет нәтижеләгә күрсәткечләре	Программаның индикаторлары түбәндәгеләр: 1. Чүпрәле районында милләтара мөнәсәбәтләрнең торышын уңай бәяләүче район халкының өлеше арту (сораштыру нәтижеләре буенча билгеләнә): 2026 елда - 80,0 процент; 2027 елда - 80,5 процент; 2028 елда - 81,0 процент. 2. Чүпрәле районында конфессияара мөнәсәбәтләрнең торышын уңай бәяләүче район халкының өлеше арту (сораштыру нәтижеләре буенча билгеләнә): 2026 елда - 80,0 процент; 2027 елда - 80,5 процент; 2028 елда - 81,0 процент. 3. Үз этномәдәни ихтыяжларын тормышка ашырудан канәгать булган район халкының өлеше арту (сораштыру нәтижеләре буенча билгеләнә): 2026 елда – 70,0 процент; 2027 елда – 70,5 процент; 2028 елда – 71,0 процент. 4. Милли мәдәни үсешкә ярдәм итүгә юнәлдерелгән чараларда катнашучы район халкының өлеше арту (сораштыру нәтижеләре буенча билгеләнә): 2026 елда – 80,0 процент; 2027 елда – 80,5 процент; 2028 елда – 81,0 процент. 5. Районда милләтара һәм конфессияара тынычлыкны һәм татулыкны яклау шартларын булдыруга юнәлдерелгән чаралар саны (сораштыру нәтижеләре буенча билгеләнә): 2026 елда – 62,0 процент; 2027 елда – 62,5 процент; 2028 елда – 63,0 процент.

I. Программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә гомуми характеристика, шул исәптән ул хәл итүгә юнәлдерелгән проблемалар

Чүпрәле муниципаль районында милләтара мөнәсәбәтләрнең торышы төрле конфессияләр вәкилләренең тотрыклылыгы, тыныч хезмәттәшлеге һәм хезмәттәшлеге белән характерлана. Милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр үзара хөрмәт һәм ышаныч нигезендә.

Чүпрәле муниципаль районы халкы район территориясендә яшәүче вәкилләрнең бер-берсенә тыгыз этномәдәни йогынтысы һәм традицияләренең үзара үтеп керүе белән характерлана. Бу процесста татар һәм чуаш халыклары вәкилләре төп рольне уйный. 2026 ел башына халык саны 19 043 кеше тәшкил итә, шул исәптән татарлар – 54,5 %, чуашлар – 44,13 %, 0,99 %– руслар, 0,38 %– башка милләт вәкилләре.

Чүпрәле муниципаль районында төрле мәдәният һәм дин вәкилләренең озак еллар бергә яшәү дәверендә барлыкка килгән татулык традицияләре бүгенгә көндә дә саклана.

Районда яшъ буынны мәдәнияткә, телгә, горөф-гадәтлөргә һәм горөф-гадәтлөргә хөрмәт рухында тәрбиялөүнең күпмәдәни моделен үстерү буенча максатчан эш алып барыла.

Этнокультура, милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр мәсьәләләрендә идарә итү, мәгариф, мәдәният учреждениеләре, яшъләр сәясәте һәм мас-сакүләм мәгълүмат чаралары кадрларының квалификациясен һәм компетентлыгын күтөрү мөһим бурыч булып тора.

Этник һәм дини үз-үзенә аңлау һәрвакытта да гармонияле формалашмый. Кайбер очракларда дини эттәлек халыкларның тарихи формалашкан этномәдәни үзенчәлеген юкка чыгара.

Әлегә алымнарны эшлөп чыгаруга Россия Федерациясе Президентының «2025 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дөүләт милли сәясәте стратегиясе турында» 2012 елның 19 декабрөндәге 1666 номерлы Указы белән һәм «Татарстан Республикасында дөүләт милли сәясәте концепциясен раслау турында» 2008 елның 3 июлендәге ПУ-312 номерлы Указы белән, федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасында дөүләт милли сәясәте өлкәсен жайга сала торган башка норматив хокукый актлар белән расланган 2025 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дөүләт милли сәясәте стратегиясен гамәлгә ашыру ярдәм итәчөк.

Татарстан Республикасы дөүләт программасының өстенлекләре Россия Федерациясе Хөкүмәтенөң 2021 елның 1 октябрөндәге 2765-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган «2030 елга кадәр чорга һәм 2036 елга кадәр перспективада Россия Федерациясен үстерүнең милли максатлары турында» 2024 елның 7 маендагы 309 номерлы Указына, «2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясе үсешенөң милли максатларына ирешү буенча 2024 елның 1 октябрөндәге 2765-р номерлы Указына, шулай ук «2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен раслау турында» 2015 елның 17 июнендәге 40-ТР3 номерлы Татарстан Республикасы Законы белән

расланган 2030 елга кадәр Татарстан Республикасы Президентының Указына турыкилә.

Район программасы Чүпрәле муниципаль районында милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләрнең уңай характерын саклап калуга юнәлдерелгән. Программаның планлаштырыла торган оештыру, мәдәни-массакүләм, фәнни һәм мәгариф чараларында.

Программа районда милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр торышына мониторинг үткөрүне күздә тотта.

Әлеге Программа үзара ихтирам һәм татулык традицияләре нигезендә гражданның этномәдәни ихтияжларын канәгатьләндерүгә ярдәм итәргә тиеш. Имзалар программасы милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә яңа проблемаларны чиңәргә, Чүпрәле муниципаль районында яшәүче күпмилләтле халыкның этномәдәни үсешен саклап калырга һәм яхшыртырга мөмкинлек бирчәк.

I. Программаның төп максатлары, бурычлары һәм бурычларга ирешү һәм аларны хәл итү күрсәткечләре (индикаторлар), төп көтелгән ахыргы нәтижеләре, аны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары тасвирламасы

Программаның максаты - Чүпрәле районында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру, территориядә яшәүче халыклар вәкилләренәң цивилизациялә үсешә, милләтара һәм конфессияара тынычлыкны һәм татулыкны саклау, гомумроссия гражданның тәңгәлләген ныгыту.

Куелган максатка ирешү түбәндәге бурычларны гамәлгә ашыруны күздә тотта:

1. Чүпрәле муниципаль районында яшәүче халык вәкилләренәң милли-мәдәни үсешенә ярдәм итү һәм гражданның үзенчәлеген ныгыту.

2. Чүпрәле муниципаль районында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру өлкәсендә муниципаль органнарның гражданның жәмгыяте институтлары белән хезмәттәшлеген камилләштерү;

3. Милләтара һәм конфессияара тынычлык һәм татулык шартлары тудыру һәм аларга ярдәм итү;

4. Чүпрәле муниципаль районында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруны фәнни-мәгариф һәм мәгълүмати тәэмин итү.

Әлеге максатларга һәм бурычларга ирешү программага керүче чаралар кысаларында гамәлгә ашырылачак.

Подпрограмманы гамәлгә ашыру срогы: 2026 - 2028 еллар. Гамәлгә ашыру этаплары аерылмый.

Ярдәмче программаның индикаторлары булып:

1. Чүпрәле районында милләтара мөнәсәбәтләрнең торышын уңай бәяләүче район халкының өлеше арту (сораштыру нәтижеләре буенча

билгеләнә):

2026 елда - 80,0 процент;

2027 елда - 80,5 процент;

2028 елда - 81,0 процент.

2. Чүпрәле районында конфессияара мөнәсәбәтләрнең торышын уңай бәяләүче район халкының өлеше арту (сораштыру нәтижәләре буенча билгеләнә):

2026 елда - 80,0 процент;

2027 елда - 80,5 процент;

2028 елда - 81,0 процент.

3. Үз этномәдәни ихтыяжларын тормышка ашырудан канәгать булган район халкының өлеше арту (сораштыру нәтижәләре буенча билгеләнә):

2026 елда – 70,0 процент;

2027 елда – 70,5 процент;

2028 елда – 71,0 процент.

4. Милли мәдәни үсешкә ярдәм итүгә юнәлдерелгән чараларда катнашучы район халкының өлеше арту (сораштыру нәтижәләре буенча билгеләнә):

2026 елда – 80,0 процент;

2027 елда – 80,5 процент;

2028 елда – 81,0 процент.

5. Районда милләтара һәм конфессияара тынычлыкны һәм татулыкны яклау шартларын булдыруга юнәлдерелгән чаралар саны (сораштыру нәтижәләре буенча билгеләнә):

2026 елда – 62,0 процент;

2027 елда – 62,5 процент;

2028 елда – 63,0 процент.

Программаның максатлары, бурычлары, чаралары киселешендә нәтижәләргә бәяләү индикаторлары турындагы мәгълүматлар аңа кушымтада китерелә.

III. Программаның ресурс белән тәмин ителеше

Ярдәмче программаны финанслау күләме Чүпрәле муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән 9157,0 мең сум тәшкил итә, шул исәптән:

2026 елда – 4380,0 мең сум

2027 елда - 4536,0 мең сум

2028 елда - 4693,0 мең сум

Финанслау күләмнәре фаразлау характерында һәм Чүпрәле муниципаль районы бюджеты мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертергә тиеш.

Программада программадан тыш чараларны гамәлгә ашыру өчен бюджеттан тыш акчалар (эшмәкәрләр, иганәчеләр акчалары) һәм авыл җирлекләре бюджетлары чараларын жәлеп итү мөмкинлегенә каралган.

IV. Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитеты исеменнән заказчы – координатор Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру барышында төп башкаручыларның үзара хезмәттәшлеген, чараларны гамәлгә ашыруның барышын һәм башкаручыларның акчалардан нәтижәле файдалануын тикшереп торуны тәмин итә. Программаның чаралары барлык программа чараларын башкаручылар белән гамәлгә ашырыла.

V. Программаның социаль-икътисадый нәтижелелеге тасвирламасы

Этнокультура өлкәсендә төп нәтижеләр, кагыйдә буларак, вакыт буенча кичектерелгән социаль нәтижәгә, аерым алганда, төрле халыклар вәкилләренә мәдәнияткә, теленә һәм горейф-гадәтләренә хөрмәт артуга, кыйммәт ориентацияләренә һәм кешеләренә үз-үзләрен тоту нормаларының уңай үзгәрүенә, Чүпрәле районының тотрыклы үсешендә мөһим фактор буларак бердәм этномәдәни киңлекне үстерүгә кайтып кала.

Программаны гамәлгә ашырудан социаль-икътисадый файда социаль тотрыклылыкны, милләтара һәм конфессияара тынычлыкны һәм татулыкны, этномәдәни үзенчәлекне саклаудан һәм Чүпрәле районында яшәүче халыкларның социаль-мәдәни ихтыяжларын канәгатьләндерүдән гыйбарәт.:

этномәдәни потенциалны файдалануның нәтижелелеге артуда;

милләтара һәм динара конфликтларны булдырмау;

регионның инвестицион һәм туристик жәлеп итүчәнлегенә артуында.

Программаны тормышка ашыру дәүләт хакимияте органнарының, граждандык һәм фәнни-эксперт берләшмәләренә Россия гомумграждан узаңын һәм Чүпрәле районында яшәүче халыкның рухи бергәлеген ныгыту мәсьәләләрендәгә көчләрен берләштерергә ярдәм итәчәк.

«2026 - 2028 елларга Татарстан
Республикасы Чүпрәле
муниципаль районында дөүләт
милли сәясәтен гамәлгә ашыру»
муниципаль программасына
кушымта

«2026 - 2028 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында милли сәясәтне гамәлгә ашыру» муниципаль
программа чаралары буенча максатлар, нәтижеләрне бәяләү индикаторлары һәм финанслау

Чара исемнәре	Башкаручылар	Гамәлгә ашыру сроклары	Соңгы нәтижеләрне бәяләү күрсәткечләре, берәмлекләр	Индикаторларның кыйммәтләре				Чыганагын күрсәтеп финанслау күләме, мең сум			
				2025 ел база	2026 ел	2027 ел	2028 ел	2025 ел	2026 ел	2027 ел	2028 ел
1	2	3	4	6	7	8	10	11	12		
Максат исеме: Чүпрәле муниципаль районында милли сәясәтне гамәлгә ашыру, Чүпрәле муниципаль районы территориясендә яшәүче халыклар вәкилләрен цивилизациялә үстерү, милләтара һәм конфессияара тынычлыкны һәм татулыкны саклау, гражданлык үзәнчәлеген ныгыту											
Бурычның исеме: 1. Чүпрәле муниципаль районында яшәүче халыкларның милли-мәдәни үсешенә ярдәм итү һәм гомумроссия граждан тәңгәллеген ныгыту											
1.1. Туган тел көнен (26 апрель) һәм Рус теле көнен бәйрәм итүгә багъшланган еллык чаралар комплексын оештыру һәм үткөрү (6 июнь)	МКУ ОК ИК ДМР РТ, МБУ МБП, МБУ МПДК	2026-2028 ел.	катнашучылар һәм тамашачылар саны, кеше	950	1000	1050	50,0	55,0	60,0	65,0	жирле бюджет
1.2. Районда	МКУ ОК	2026-2028	катнашучылар	9000	9500	10000	2550,0	2700,0	2750,0	2800,0	жирле бюджет

яшәүче халыкларның бәйрәмнәрен үткәру: «Сабантуй», «Акатуй»	ИК, МБУ МПДК, ДЮСШ, ОДМС	ел.	р һәм тамашачылар саны, кеше					жириле бюджет, иганәчелек к	жириле бюджет, иганәчелек к	жириле бюджет, иганәчелек к	жириле бюджет, иганәчелек к
1.3. «Нәүрүз» төрки халыклар бәйрәмен үткәру	МКУ ОК ИК ДМР РТ, ОДМС, МБУ МПДК, МКУ ОО ИК	2026-2028 ел.	катнашучылар р һәм тамашачылар саны, кеше	1500	1600	1700	30,0 жириле бюджет	40,0 жириле бюджет	45,0 жириле бюджет	50,0 жириле бюджет	
1.4. «Иске Казан түгәрәк уены» татар Республика фольклоры фестивал-конкурссында катнашу	МКУ ОК ИК ДМР РТ, МБУ МПДК	2026-2028 ел.	катнашучылар р саны, кеше	16	16	16	-	40,0 жириле бюджет	45,0 жириле бюджет	50,0 жириле бюджет	
1.5. «Чуаш чибәре» республика һәм матурлык талантлар конкурсында катнашу Казан шәһәре	МКУ ОК ИК ДМР РТ, МБУ МПДК	2026-2028 ел.	катнашучылар р саны, кеше	2	2	2	55,0 жириле бюджет	60,0 жириле бюджет	65,0 жириле бюджет	70,0 жириле бюджет	
1.6. «Чуаш чибәре» муниципаль матурлык талантлар конкурсын үткәру	МКУ "ОК ИК ДМР РТ", МБУ МПДК	2026-2028 ел.	катнашучылар р саны, кеше	65	70	75	95,0 жириле бюджет	100,0 жириле бюджет	105,0 жириле бюджет	110,0 жириле бюджет	
1.7. "Дуслык районы веногы"	МКУ "ОК ИК ДМР	2026-2028 ел.	катнашучылар р саны, кеше	220	230	240	-	20,0 жириле бюджет	22,0 жириле	25,0 жириле бюджет	

фольклор коллективлары фестивален үткөрү	РТ", МБУ МПДК										бюджет	
1.8 "Халык теллөрөн һәм мәдәниятләрөн саклау һәм үстөрү" фөнни-гамәли конференциясе	МКУ "ОК ИК ДМР РТ", МБУ МПДК, МБУ МПБ	2026-2028 ел.	катнашучылар саны, кеше	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.9. Халык театры спектакльләре	МБУ МПДК	2026-2028 ел.	тамашачылар саны, кеше	1700	1750	1800	-	30,0	жирле бюджет	35,0	жирле бюджет	40,0
1.10. Региональ фестивалъләрдә катнашу	МКУ ОК ИК ДМР РТ	2026-2028 ел.	Катнашучылар саны	2700	2800	2900	150,0	жирле бюджет	200,0	жирле бюджет	205,0	жирле бюджет
1.11. Авыл мәдәният йортлары, авыл клубларының ижади хисаплары	МКУ ОК ИК ДМР РТ, МБУ МПДК,	2026-2028 ел.	катнашучылар саны, кеше	1900	1950	2000	900,0	жирле бюджет	350,0	жирле бюджет	400,0	жирле бюджет
1.12. Чүпрәле районының Иске традицияләрен һәм йолаларын саклау һәм торгызу максатларында "Авыл кичләре" "Уллах казе" чараларын уздыру	МКУ ОК ИК ДМР РТ, МБУ МПДК, СП	2026-2028 ел.	катнашучылар саны, кеше	1200	1300	1400	-	0	0	0	0	0
1.13. "Минем Чүпрәле районы"; "Язучылар-якташлар" мәктәп китапханәсендә китаплар	МКУ ОО ИК ДМР РТ	2026-2028 ел.	тамашачылар саны, кеше	600	650	700	-	0	0	0	0	0

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Бурычның исеме: 4. Татарстан Республикасында дөүлөт милли сәясәтен гамәлгә ашыруны фәнни - белем бирү һәм мәгълүмати тәэмин итү

4.1. Чүпрөле муниципаль районында милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр мониторингын үткөрү	МКУ ОК ИК ДМР РТ	2026-2028 ел.	мониторинг нәтижәләре буенча тапшырылган документлар саны, берәмлекләр	-	1	1	1	0	0	0
4.2. Чүпрөле муниципаль районында яшәүче халыкларның бердәмлеге факторы булган тарихи даталарны	"Туган як" газетасы редакциясе	2026-2028 ел.	басмалар саны, берәмлекләр		300	310	330	0	0	0

